

odato és Kalust Nurveli melyik oldalon állnak, mivel az oszmánok Sáhint kérték meg, hogy segítsen békét kötni a császárral. Ez pedig felettébb gyanús volt, így Nurveli házi őrizetbe került. Kihallgatásával a Haditanács egyik tagját bízták meg, és bár jelentése nem maradt ránk, de minden bizonnyal felmentő volt, hiszen Nurveli hamarosan kiszabadult a házi őrizetből. Sőt, június hónapban Linzbe ment, ahol I. Lipót császár fogadta a doktort (!), majd a budai császári táborba küldték azzal a feladattal, hogy vegye fel a kapcsolatot a városban élő és dolgozó testvérével, Wardannal, és az ő segítségével szerezzen be híreket. A perzsa doktor ugyanekkor kérte a Haditanácsot, hogy a császár szolgálatában elköltött 3000 forintját térítse meg, és „adjon neki rendes bért és fizetést azért, hogy az ősellenségtől kapott híreket hűségesen megküldte”. A Haditanács támogatta Nurveli kérelmét, és a császár 1000 forintot ígért neki, ezt az összeget azonban még végrendeletében, utódai számára is követelte a doktor.

*Folytatjuk*

*(Az előadás elhangzott a Fővárosi Örmény Klub május 18-i programján)*

\* \* \*

## **Örmény nyelvtanfolyam indul**

Többek érdeklődésére értesítjük kedves olvasóinkat, hogy 2006. szeptemberétől újra indulnak **örmény nyelvtanfolyamok kezdő és haladó szinten**. A tanfolyamokat *Zsigmond Benedek* tartja. Helyszín: V. ker., Akadémia u. 1., IV. em., a Fővárosi Örmény Önkormányzat terme. A tanfolyam kezdésének időpontja: örmény kezdő - vasárnaponként du. 3 óra. Örmény haladó - vasárnaponként du. fél 5 óra.

Az első alkalom 2006. szeptember 10-én, du. 3-kor, illetve du. fél 5-kor lesz.

Jelentkezni lehet a helyszínen, az első alkalmon való megjelenéssel. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

\* \* \*

*„Szamárság feladni a reményt. Azon kívül bűn is, azt hiszem.”*

*(E. Hemingway)*

\* \* \*

*Dr. Issekutz Sarolta*

### ***A Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat (FÖKÖ - FÖÖ) évtizedes története***

**Az 1993-as kisebbségi törvény alapján kiírt első kisebbségi választások 1994-ben a hazai kb. 15-20 ezer főre tehető örménység számára óriási sikert jelentett. A 13 kisebbség közül a 6. legtöbb szavazatot értük el a választások során. Ezzel is bizonyítottuk, hogy a hazai örménység - a történelmi, magyar anyanyelvű örménységnek köszönhetően - nagy népszerűségnek örvend.**

Hazánkban az örménység tömeges megjelenése az 1672-ben Erdélyben történt letelepedést követően következett be a XX. század elején, Trianon traumája következményeként, majd a II. világháború alatt folytatódott. Őseink az örmény nyelvet elvesztették ugyan a több mint 300 év során, de hitéletükben megőrizték az ősi örmény liturgia nyelvét, valamint örmény identitásukat, kultúrájukat, hagyományaikat. Hazánkban a magyar anyanyelvű örmények létszáma ma kb. 15-20 ezer főre tehető. Az örmény nyelvet beszélő örménység a XX. század utolsó évtizedeiben telepedett le hazánkban, akik beszélnek az örmény nyelvet. Létszámuk kb. 300 fő. Az örmények legnagyobb létszámban a fővárosban élnek.

1995. február 19-én az **Országos Örmény Önkormányzat** elsőként alakult meg az országban, példás rendben, majd márciusban a **Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat**. Elnökének dr. **Issekutz Saroltát** választotta a 9 tagú testület, aki jelen ciklusban is megtartotta elnöki funkcióját.

A második ciklusban 1998-2002 között nem alakult fővárosi szintű önkormányzat, mely az örmény belharcok következtében tudatos vállalás volt részünkről. Ebben a ciklusban a főváros azon kerületei - amelyek képviselői az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jelölése által jutottak mandátumhoz - társulási megállapodást kötöttek és **Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulása (BÖKÖT)** néven folytatták az első fővárosi ciklusban megkezdett kulturális tevékenységet az egész fővárosi örménység javára.

2003-ban, sikeres választások után az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület képviselői jutottak túlnyomó többségben mandátumhoz a fővárosban, így harmonikus működés időszaka következett.

1995 komoly tanulási időszak volt nemcsak a megválasztott kisebbségi képviselők, hanem a Főpolgármesteri Hivatal ügyintézői, tisztségviselői számára is. Meg kellett tanulni a kisebbségi önkormányzatiság és a működés szabályait, ki kellett alakítani a sokszor hiányos jogszabály okozta gyakorlati megoldásokat, meg kellett tanulni pályázatokat írni. Szerencsénkre mindig fordulhattunk segítségért a Hivatalhoz, s itt emelem ki a pénzügyekkel foglalkozó munkatársaink szakmai hozzáértését, akik nélkül nem sikerült volna mozgalmas működésünket pénzügyileg is megfelelően intézni. Köszönet valamennyiüknek, hogy átsegítettek a nehézségeken, s teszik ezt mind a mai napig. Úgyszintén köszönjük a Fővárosi Közgyűlés Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottság, valamint a Kulturális Bizottság pályázati támogatásait.

Testületünk évi 10-12 testületi ülést tartott, hogy minden hivatali és közösségi elvárásnak eleget tegyünk. Elsőként beiratkoztunk egy számítógép-kezelői tanfolyamra 1996-ban, hogy a munkánkat megkönnyítsük. Meg kellett oldani a székhely és egyéb vagyoni juttatások kérdését is. 1995-97 tavaszáig egy kis irodában működöttünk az I. ker. Donáti u. 7/a szám alatt. 1997 májusában sikerült elfoglalnunk a Fővárosi Közgyűlés határozata alapján az V. ker. Akadémia u. 1. II. em. 264. szám alatti helyiségcsoportot, ahol a 3. ciklusban is folytathattuk működésünket a IV. em. 426. szám alatt. A Fővárosi Közgyűlés biztosította a pénzt a székhely megfelelő berendezésére és felszerelésére. Köszönet érte!

Már az első ciklusban beindítottuk az örmény nyelv tanfolyamot közösen az országos testülettel a Szent István Általános Iskolában, amely heti 2 alkalommal tartotta oktatását. Jelen ciklusban ugyancsak folyik a nyelvoktatás vasárnapi iskola jelleggel, ismét közösen az országos testülettel, a FÖÖ székhelyén.

Az örmény kulturális identitásörzést, mint egyik legfontosabb tevékenységünket nyomban megkezdjük. 1995. április 22-én már nagyszabású megemlékezést szerveztünk az Örmény Genocídium (1915. április 24.) 80. évfordulója alkalmából az Örmény Katolikus Templomunkban, a Bp. XI. Orlay u. 6. szám alatt, közösen az Országos Örmény Önkormányzattal. Erre az alkalomra közös kiadványt adtunk ki *A többi néma csend... címmel*. A megemlékezésre közel 200 vendéget hívtunk meg, protokoll személyeket, valamint a közösség neves személyiségeit, és az örmény kisebbségi képviselőket. Azóta minden évben megrendezzük emlékműsorunkat, pl. 1997. április 26-án a Bazilikában nagyszabású emlékmise - kórossal - és fogadás zajlott le, amelyet a televízió is felvett. 2005. április 24-én a pesti Duna parton koszorúztuk meg az Örmény kőkeresztet, majd a Budai várban tartottunk a 90. évforduló alkalmából nagyszabású rendezvényt sok száz fő részvételével, melynek díszvendége és egyik szereplője a nemrég elhunyt **Agárdy Gábor - alias Gabriel Arkalian** - színművésznőnk volt, akinek édesapja a genocídium elől menekülve telepedett le hazánkban.

A fővárosi örmény elnöknek két alkalommal sikerült felszólalni a Fővárosi Közgyűlésben április 24-én, megemlékezve a genocídium áldozatairól és felkérve a képviselőket, segítsenek a genocídium magyarországi elítélését kieszközölni a magyar parlamenttől.

Eldöntöttük, hogy évente mely ünnepek lesznek a FÖKÖ világi és egyházi ünnepei, melyeket minden évben méltó módon megünnepeltünk. Így világi ünnepeink, megemlékezéseink: március 15. a magyar forradalom és szabadságharc ünnepe, melyben 1200 erdélyi örmény honvéd vett részt, köztük 70 tiszt. Április 24. a Genocídium emléknapja, melyben kb. 2, 5 millió örmény vesztette életét az ifjú török mozgalom következtében 1915-ben, Törökországban, valamint október 6. az Aradi Vértanúk emléknapja, amikor a 13 Aradi Vértanút, köztük Kiss Ernő altábornagyot és Lázár Vilmos ezredest kivégezték Aradon.

Köszönetet mondunk a Főpolgármester úrnak, hogy az első és a harmadik fővárosi örmény önkormányzati ciklusban minden évben biztosította számunkra ingyenesen a Főpolgármesteri Hivatal dísztermét, vagy az Új Városháza közgyűlési termét, ahol méltó módon ünnepelhettünk kiállítás és ünnepi műsor, majd fogadás keretében. Ezekben a rendezvényekben a neves örmény származásúak nemcsak hazánkból, de sokszor Erdélyből is részt vettek, mint például **Lászlóffy Aladár** Kossuth díjas költő, **Katona Tamás** történész és sokan mások az együtt emlékezés okán.

Egyházi ünnepeink megünnepelése fontos számunkra, hisz a magyar anyanyelvűvé vált történelmi örménység örmény katolikus hitéletében őrizte meg egyedül az ősi örmény nyelvet. Ezeket az egyházi ünnepeket ugyancsak minden évben a Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat anyagi támogatásával ünnepeltük meg: **Világosító Szent Gergely búcsúnapja** - Pünkösöd után 4. szombat - részben Budapesten az Örmény Katolikus Templomban, részben Szamosújváron az erdélyi örmények apostoli kormányzósága színhelyén, ahol ilyenkor az erdélyi örmények a világ minden tájáról szülőföldjükre zarándokolnak és együtt ünnepelnek. Világosító Szent Gergely nevéhez fűződik az örmény nép keresztény hitre térítése 301-ben, amikor elsőként a világon államvallássá lett a kereszténység Örményországban. Ugyancsak

nagyszabású ünnepség keretében zajlanak az erdélyi **Erzsébetvárosi Nagyboldogasszony-napi** búcsúk és a **Gyergyószentmiklósi Kisasszony napi** búcsú. Zarándokaink mindig és mindenhol jelen voltak.

Nagy súlyt fektettünk az egyetlen hazai örmény katolikus templomunk állagának megőrzésére és a csodálatos örmény múzeumunk gyűjteménye állagának és biztonságának megteremtésére, így a FÖKÖ elsőként támogatta még 1995-ben a riasztórendszer beszerelését és az állagmegóvó munkálatokat. Azóta is folyamatos a támogatásunk, de ugyanúgy az erdélyi örmény templomaink támogatása is (Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Anna kápolna újjáépítése, Erzsébetváros stb.), mellyel szerényen ugyan, de hozzájárulunk megmentésükhöz. Ez mindannyiunk kötelessége.

Az örmény katolikus hitéletünk egyik jelentős segítője az örmény katolikus Mechitarista Rend Bécsi Kolostora. 2003 tavaszán, a 3. ciklus kezdetén két alkalommal vitte el a Fővárosi Örmény Önkormányzat a saját és a kerületek képviselőit, a közösség tagjait Bécsbe egy virágvasárnapi zarándokút keretében.

A testület fontos feladatának tekintette és tekinti ma is a főváros lakossága minél szélesebb rétegének bevonását kulturális tevékenységünkbe, amelynek legnagyobb tömegeket megmozgató területe a kiállítások szervezése az örmény kultúra megismertetése céljából. Az első ciklusban külön helyiségcsoport állt rendelkezésünkre a székhelyünkön, melyet kiállító teremként hasznosítottunk, ezáltal rendszeresen jelentkeztünk kiállításokkal, így pl. a Szemelvények az erdélyi örmények életéből, családi archívumok alapján című kiállításunk egész sorozatot jelentett az állandóan bővülő anyaga bemutatásával. Rendszeresen megrendeztük az 1848-49-es forradalom és szabadságharc dokumentumai kiállítását, vagy a fiatal örmény képző- és iparművészek tárlatát, különböző fotókiállításokat. 1995-től kb. 60 kiállítást szerveztünk itthon és külföldön: nemcsak a főváros különböző kerületeiben (I., II., V., VI., IX., XI., XII., XIII. és XIV. kerületekben), hanem vidéki városainkban (Dorog, Veszprém, Székesfehérvár, Budaörs, Szeged), erdélyi városokban (Szamosújvár, Gyergyószentmiklós, Kolozsvár, Székelyudvarhely), valamint Jerevánban is. A kiállítások megnyitásokor minden alkalommal örmény kulturális műsort és szakmai előadást hallhattak az érdeklődők, a végén pedig örmény gasztronómiai kóstolóval zártuk az estet. Rendszerint 200 fő körüli érdeklődő kísérte figyelemmel kiállításaink megnyitóját. A tárlatok szakmai anyagát 1997-től az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület biztosította számunkra együttműködési megállapodás keretében, ezáltal valamennyi magas szakmai színvonalon kerülhetett megrendezésre. Kiállításaink többségét a televízió kisebbségi műsorai, illetve a Duna Tv is bemutatta a nagyközönségnek. Kiállításaink voltak a fentiekén túlmenően: Velünk élő kultúrák: Örmények, Örmény hírességeink, Örmény arcok, örmény szemek, az örmény genealógia képírásban. Örmény kódexművészet a XIII-XIV. században, Örményország képekben, szemelvények az örmény kultúrából, Örmény temetők, Az örmény népművészet, Örményekről nyomtatásban, az örmény írásbeliség évszázadai, Vákár Tibor: Ararát szimfónia, A Genocídium 90. évfordulója, Szabó László: fotóművész kiállításai: Iráni arcok, iraki városok, örmény emlékek, Armenia, Anatolia, Levante fotói, Az örmény népművészet, stb.

2005 kiemelkedő eseménye volt a **Vatikáni Könyvtár Örmény Kódexgyűjteményében** fiatal kutatónk által megtalált 10 db erdélyi, erzsébetvárosi eredetű örmény kódex felfedezése, amelyből 3 db-ot mikrofilmen megrendeltünk közösen az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesülettel, majd papírkép formájában bekötve 1-1 példányt az Országos Széchényi Könyvtárnak, a jereváni Matenadaran Kézirattárnak és az eredeti tulajdonos Erzsébetvárosi Örmény Katolikus Plébánia Könyvtárának adományoztunk. A kódexek feldolgozása folyamatban van, már tudományos előadások is hangzottak el belőlük a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (Piliscsaba) szervezésében idén tavasszal zajlott Örmény diaszpórák a Kárpát-medencében című konferencián, amelynek megrendezését ugyancsak támogatta a FÖÖ.

A FÖÖ büszke arra, hogy számtalan kutatást támogatott 1995-től, amellyel a kb. 4000 éves örmény történelem és kultúra emlékeinek megmentéséhez tudott szerényen hozzájárulni. Így pl. 1996-ban az Antiochia Expedíció a FÖÖ támogatásával utazhatott a ma már világhírű *Major Balázs* régész, történész vezetésével Antiochiába az örmény várak felkutatására, feltérképezésére, vagy *Zsigmond Benedek* armenológus kutatásai Örményországban és Erdélyben az örmény liturgia, az örmény egyházi énekek tárgyában, továbbá a *Schütz Ödön* armenológus hagyatéki könyvtárának katalogizálása ügyében.

1996. március 17-én beindítottuk a **Fővárosi Örmény Klubot**, hogy az örmény gyökerű közösség számára kulturális programokat kínáljunk és egyúttal a közösséget összekovácsoljuk. Minden hónap harmadik csütörtökén du. 17 órától zajlik azóta is rendszeresen a klubfoglalkozás, 1996. júliusától a Magyarok Háza V. ker. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti zeneteremben, „*Hívotton és hívatlanul mindenkit szeretettel várunk*” jelszóval. Sohasem maradt még el klubdelután, oly nagy az érdeklődés utána (90-150 fő alkalmanként). Minden alkalommal valamilyen történelmi, művészettörténeti, egyháztörténeti előadás, irodal-

mi és zenei összeállítás, híres örmény gyökerű művészek, tudósok, politikusok stb. bemutatása történik, valamint szerény fogadással egybekötött beszélgetés, programajánlók ismertetése, a közösséget érintő és érdeklő kérdések megtárgyalása. Így a klubunk vendége volt már **Lászlóffy Aladár** író, **Murádin Jenő** művészettörténész, **Kányádi Sándor** költő, **Bánffy György** színművész, **Moldován Stefánia** operaénekes, **Bacsó Zoltán** rajzfilmoperatőr, **Novák Ferenc** koreográfus, **Jankovics Marcell** animációs filmrendező, **Gyulai Líviusz** és **Gross Arnold** grafikusművészek, **Kobzos Kiss Tamás** lantművész, **Dr. Puskás Attila** örmény katolikus vikárius és még sokan mások.

Megrendeztük az első örmény filmhetet Budapesten 1996-ban, nagy érdeklődés mellett az Örökmozgó Filmszínházban. A filmbemutatókat a Fővárosi Örmény Klubban és a Fővárosi Örmény Önkormányzat kis klubjában azóta is folytatjuk, újabb filmeket beszerezve Örményországból is. A Duna televízió Minoritates Mundi sorozat örményekkel foglalkozó első filmje 1996-ban a FÖKÖ nagyösszegű támogatásával készülhetett el.

1997 márciusában elindítottuk az **Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek** ingyenes információs és kulturális havilapunkat, kezdetben 200 példányban. Jelenleg 1800 példányban jelenik meg átlagosan 50 oldal terjedelemben, fekete-fehér kivitelben, gazdag képanyaggal. Évente 200 példányban megjelenik az Évkönyvünk is. Úgy a periodikát, mint az évkönyveket a nagy közgyűjteményeknek, egyetemi könyvtáraknak is eljuttatjuk, kutatási anyagot szolgáltatva az örmény kultúra és történelem iránt érdeklődők számára.

A havilap kiadója 1997 nyarától az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, de fő támogatója továbbra is a FÖÖ. A lap címlista alapján kerül el postai úton olvasóihoz, köztük kb. 550 db Erdélyben kerül szétküldésre. A lap nagy népszerűségnek örvend, hiszen az egyetlen hazai örmény havilap, amely nemcsak az örmény kultúrát mutatja be olvasóinak, hanem programajánlókat és beszámolókat közöl az örmény rendezvényekről hazai és erdélyi szinten egyaránt. Beszámol a fővárosi és a kerületi örmény önkormányzatok tevékenységéről, a kisebbségeket érintő kisebbségpolitikai kérdésekről is.

Számtalan könyv kiadását támogattuk az eltelt időszakban s a támogatás ténye a könyvekben is feltűntetésre került. Kiadtuk magyarul, majd örmény és angol nyelven *Bona Gábor: Az 1848/49-es szabadságharc örmény hősei*, valamint *Kedves Gyula: Czetz János a szabadságharc legfiatalabb táborno* című köteteket, támogattuk Szongott Kristóf: Szamosújvár szabad királyi város monográfiája, 4 kötetes munkájának kiadását. Ávédik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája könyv reprint kiadását, geneológiai, történelmi, képzőművészeti könyveket, fotóalbumot (magyar és angol nyelven) és emléknaptárt a genocídium 90. évfordulójára (magyar, örmény és angol nyelven *Lászlóffy Aladár* verseivel, *Szabó László* fotóival), *Vahram Martirosyan: Pilinszky János* versei és esszéi című kötetének örmény kiadását. Összesen megközelítőleg 22-25 könyv és kiadvány megjelenéséhez nyújtottunk segítséget.

Több nemzetközi konferencián vettünk részt előadásokkal, valamint anyagilag is támogattuk megrendezésüket: pl. a Máramarosi Hollósy Napok Hollósy Simon festőművész emlékére, a szatmárnémeti Jakabffy Napok, Jakabffy Elemér első magyar kisebbségpolitikus emlékére, amelyeken az elnökünk tartott előadásokat.

Minden lehetőséget megragadtunk a fővárosi önkormányzatunk létrejötte óta, hogy a hazai s ezen belül a fővárosi örmény kisebbség érdekeinek képviselőjét minél szélesebb körben ellássuk, az örmény kultúra megismerését előmozdítsuk. Ezért számtalan fórumon felszólaltunk (írott és sugárzó médiumok, a Fővárosi Közigazgatási Hivatal, a Főpolgármesteri Hivatal által szervezett konferenciák stb.), a Kisebbségi Nap és a Nemzetközi Könyvfesztivál keretében rendszeresen kiállításokat szerveztünk.

2005-ben módunk nyílt arra, hogy Örményországgal hivatalosan felvegyük a kapcsolatot és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezésében 28 képviselő látogathasson el az óhazába, így a fővárosi testület tagjai is. A kulturális miniszterrel, a jelentős kulturális intézmények, civil szervezet vezetőivel felvettük a kapcsolatot az együttműködés érdekében. Jerevánban kiállításokat, kulturális műsort rendeztünk, hogy bemutassuk a hazai örménység kulturális identitásörzését. Kb. 150 db könyvet vittünk adományba a nagy nemzeti gyűjteményeknek, melyeken keresztül bemutattuk a hazai történelmi örménység kulturális identitásörzését, nagy sikerrel. Ezen alkalommal sikerült csodálatos örmény népviseleti ruhákat és babákat, népi hangszereket is beszerezni, amellyel gazdagítottuk kiállítási anyagunkat.

Azt hiszem, szerénytelenség nélkül állíthatjuk, elégedettek lehetünk az elmúlt évek felsorolt, de egyáltalán nem teljes tevékenységével. Jó ügyet szolgált a kapott állami és fővárosi juttatás, azt hiszem, marandót hagyunk magunk után nemcsak az örménység, de a többségi társadalom számára is. Köszönöm, hogy meghallgattak.

(A Fővárosi Örmény Önkormányzat elnökének beszéde elhangzott)